

Posudek rigorózní práce Anežky Jirákové

Cestovatelství Josefa Colloredo-Mannsfelda (1866-1957) Cesty do Afriky a Severní Ameriky 1901-1906

123 s. textu, poznámkový aparát, prameny a literatura, obrazové a textové přílohy, mapy

Anežka Jiráková svou výborně obhájenou diplomovou práci *Cestovatelství Josefa Colloredo-Mannsfelda (1866-1957). Cesty do Severní Ameriky 1904-1906* rozšířila podstatnými pasážemi, které se týkají cest a aktivit jejího protagonisty do Afriky. Práce tak nabývá nejen na šíři. Představuje komplexnější pohled jak na studovanou osobnost, tak i na dobové trendy a kontexty a způsob života vybrané společenské vrstvy-elity, ke které Josef Colloredo-Mansfeld nepochybně patřil.

Autorka ponechala v textu původní velmi dobře zpracované biografické partie a podařilo se jí obohatit základní analýzu vybraných společenských, kulturních a ekologických aspektů, které se jí otevřely už v diplomové práci, o africké reálie historické, geopolitické a částečně i etnologické a zoologické. Návaznost na sběratelství a muzeologii samozřejmě zůstává a je prohloubena. Práce je tedy mezioborová, zachycuje více rovin a úhlů pohledu.

Domnívám se, že se autorce podařilo dobře prezentovat osobnost vzdělaného a bohatého intelektuála, který mohl realizovat své záliby náročně materiálně, časově, psychicky i fyzicky. Práce je ukotvena v teoretickém rámci, má logickou strukturu a zachycuje dobovou atmosféru evropskou, africkou i americkou. Opírá se o kvalitní a dobře zhodnocené archiválie, muzejní kolekce a dobře vybranou bibliografii.

Je třeba zdůraznit, že Anežka Jiráková se vyvarovala nebezpečí začátečnických prací, které často, jsou-li zaměřeny na konkrétní osobnost, sklouzávají k jednostrannému a nekritickému obdivu, nebo, což je méně časté, jsou naopak výrazně kriticky zaujaté. Josef Colloredo-Mannsfeld je zobrazen vyváženě, s pochopením a realistickým odstupem.

Dokonce je možné vysledovat i jistý posun v jeho postoji k přírodě a lovu jako tradiční aristokratické aktivitě. Starší africké „safari“ (byť je k dispozici méně pramenů) vyznívá převážně jako realizace „získávání loveckých trofejí“, zatímco při amerických pobytech se objevuje jisté napětí mezi loveckou náruživostí a intuitivní reflexí počínajících snah ochrany přírody.

V centru zájmu Josefa Colloredo-Mannsfelda byly přírodniny. Nerealizoval nic, co by se dalo nazvat etnologickým nebo antropologickým výzkumem, přesto oceňoval a příležitostně nakupoval i etnografické reálie, které významným způsobem rozšířily sbírky Náprstkova muzea a především kolekce zámku v Opočně. Etnologická a muzeologická analýza těchto artefaktů tvoří podstatnou část předkládané práce. I tady si autorka počíná s nadhledem, střídavě a vědoma si širších kulturních souvislostí.

Anežce Jirákové se podařilo napsat vyváženou, poutavou a stylisticky kultivovanou rigorózní práci, kterou plně doporučuji k obhajobě.